

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

2. Aliqua notantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quaest. VII. Quomodo contineat, &c. 177

ra, Sonzinas, Doct. Rubius, Smiglesius, & alij, quia illud continet actu aliquid, cum quo identificatur realiter, sed ens identificatur cum perfectitate, & inalicitate, cum accidente, & substantia: ergo, Maior sic probatur. Ideo substantia continet actu perfectitatem, quia identificatur cum illa: ergo illud, quod identificatur, &c.

Secundo, quia omne, quod est ens, continetur actu in ente, sed perfectitas, & inalicitas sunt entia: ergo continentur actu in ente. Minor sic probatur, quia inalicitas ut talis est, non est nihil: ergo aliquid: ergo ens.

Tertio, quicquid est in substantia actu, continetur actu in ente: sed perfectitas est actu in substantia, & continetur in ea: ergo perfectitas est actu, & continetur in substantia actu. Maior sic probatur, quia si includeret substantia aliquid actu, quod actu non contineretur in ente, distingueretur ab ente tanquam includens ab incluso, siquidem & includeret ens, & aliquid, quod non includit actu ens; sed hoc est falsum: ergo, Minor hanc sic probatur, quia si distingueretur tanquam includens ab incluso, daretur processus in infinitum; nam si substantia distingueretur sic ab ente, quia includeret aliquid, quod non includit ens, de ipso incluso, interrogo, an distingueretur ab ente, vel non? si distinguitur ab illo, debet esse tanquam includens ens, & addendo aliquid supra ens; de illo addito iterum interrogo, an distingueretur ab ente, vel non? & sic proceditur in infinitum. Si non distinguitur: ergo aliquid particulare non addit aliquid supra ens: ergo neque substantia: ergo falsum est, quod dicitur.

4. Confirmatur, si ens non diceret actu totum, quod actu dicit substantia, substantia esset composita, & resolvable in duos conceptus tanquam in partes componentes, scilicet in perfectitatem, & rationem entis: sed hoc est impossibile: ergo.

5. Vigetur, substantia includit entitatem, & modum perfectitatis, sed perfectitas etiam includit entitatem, quia perfectitas est quaedam entitas: ergo perfectitas includit actu totum, quod includit actu substantia. Tunc sic arguuntur, & conceptus entis differt a conceptu perfectitatis solum per claritatem, & non per eminentiam alicuius, quod in illo etiam actu non contineatur: ergo continet actu quicquid continet perfectitas: ergo totum quod actu continet substantia, continet ens.

SECTIO II.

Alia notantur.

6. Advertendum est, triplicem esse cognitionem obiecti, aliam actualis obiecti, aliam potentialis; unde alia actualis dicitur, alia potentialis cognitio. Cognitio potentialis, ut explicat D. Thomas opusculo 55, est per quam cognoscitur aliquid univertale, v. g. animal ut commune ad hominem, & ad equum: unde hanc cognitionem terminatur ad quandam naturam superiorem potentem se communicare inferioribus, & quatenus habet potentiam ut ad illa contrahatur, & propter hanc potentiam obiecti refusam in cognitionem vocatur ipsa cognitio potentialis.

7. Hanc potentialis cognitio, alia est expressa, quia R. P. Ildaph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

per illam cognoscitur potentialitas obiecti, & simul percipiuntur tanquam termini illius potentialitatis distincte, & expresse inferiora illius, ut v. g. cognitio, qua cognosco animal ut sic non sistendo in cognitione illius, ut habet potentiam ad communicandum se multis in confuso cognitis, sed explicate, & expresse, & cum distinctione percipiendo quae sunt hae inferiora; in quorum essentia continetur, penetrando naturam, & proprietates illas; v. g. cognoscendo quod homo, qui inferior est animalis, ac proinde terminus potentialitatis ipsius sunt risibilitas, & admirabilitas.

Alia cognitio est confusa, quando solum cognoscitur animal cum potentia ad multa sub hoc conceptu obscuro multitudinis in communi, nihil clare, distincte, & expresse cognoscendo de illis multis in particulari. Vocatur confusa, quia non est hominis, aut leonis clare per eorum proprietates, & essentias, ita ut illi cognitioni clare, & expresse corresponsdeant formalitates peculiare in obiecto existentes, ratione cuius intellectus tali cognitione informatus possit reddere rationem talis obiecti proprie, & adaequate.

Cognitio actualis est, quae terminatur ad obiectum cognoscendum secundum ea, quae actu reperiuntur in ipso. Quare ex actuali continentia obiecti, actualis denominatio refunditur in cognitionem, v. g. cognitio, qua cognoscitur homo, non secundum inferiora illius; sed potius secundum quod est animal, & rationale, quia hae praedicata actu reperiuntur in illo, & illum actu constituunt essentialiter. Hae est duplex, alia distincta, alia confusa: Distincta est, quando obiectum repraesentatur per talem cognitionem secundum formalitates, quas actu continet secundum propriam, & peculiarem rationem earum. Et huiusmodi cognitio est, v. g. illa, per quam cognosco hominem esse entitatem per se corpoream, viventem, sensibilem, rationalem; vel cognitio, qua cognoscimus hominem compositum ex materia, & forma rationali.

Confusa est, qua cognoscitur totum actuale, non expresse percipiendo id, per quod constituitur actu, ut quando cognosco hominem sub hoc conceptu confuso explicatum per nomen homo, nihil exprimendo de ratione animalis, & rationalis. Has duas cognitiones egregie explicat P. Fons. 1. meth. cap. 2. quast. 2. sect. 1. dicens, cognitio distincta totius essentialis tunc habetur, cum nihil essentiae illius relinquitur, quod particulatim non percipitur, veluti cum species percipitur cognito genere summo illius, & omnibus differentiis, quibus constat, hae autem est cognitio omnino distincta; illa autem, quae datur per genus proximum, & ultimam differentiam, etiam solet communiter distincta appellari. Cognitio vero confusa totius essentialis illa est, quando totum illud essentialis secundum se apprehenditur, sed tamen ea quae ad illius essentiam pertinent, non particulatim expresse concipiuntur, veluti cum species secundum se apprehenditur, nihil explicando de genere, & differentia illius.

Advertendum est secundo, rem aliquam dupliciter posse continere aliquam formalitatem, vel potestate, vel actu. Continentia actualis adhuc subdividitur in duplicem continentiam. Alia, est actualis expressa ut v. g. continentia generis,

Z

neris, & differentia in definitione. Altera est continentia actualis confusa, & hæc bifariam etiam sumuntur; primo accidentaliter, secundo essentialiter. Accidentaliter est, quando ex vi talis continentia reperitur in continente aliquid prædicatum non pertinens essentialiter, & quidditative ad constitutionem illius, v.g. quando in homine cognoscitur existentia vel substantia, aut risibilitas, &c. Relicta autem hæc, quia de ea non agimus, loquimur enim de continentia essentiali actuali sive confusa, sive expressa, quæ ambæ in hoc conveniunt, quod illud, quod continetur actualiter in continente, sit de conceptu essentiali continentis; continentia autem potentialis est illa, quæ datur in ratione universalis respectu suorum inferiorum, de qua dixi plura in Logica agens de natura generis.

12 Ad cognoscendum autem quando aliquid actualiter confuse contineatur in alio, vel expresse, hæc regula sumitur ex Divo Thoma *opusc. 5*, ut attendatur ad significationem nominis illius obiecti. Tunc enim in aliquo obiecto continetur vel expresse, vel confuse aliqua formalitas, sine qua significatio illius nominis non potest salvari sive expresse, sive confuse; unde si mens reflectat supra obiectum cognitum, sine dubio inveniet in illo obiecto aliqua prædicata ita inclusa in illo, ut ipsum in nullo statu possit esse sine illis, ita ut si per impossibile, aut possibile tolleretur aliquod illorum, iam non esset illud obiectum, sed aliud distinctum ab illo; quod totum explicatur exemplo hominis, qui potest confuse concipi non concipiendo expresse rationem entis, substantia, &c. sed si mens reflectatur supra ipsum, inveniet in illo formalitates entis, substantia, corporis, &c. ita inclusas in ipso, ut sub nullo statu possit esse, & conservari homo sine aliqua illarum. Unde si per impossibile ab illo tolleretur aliqua ex illis formalitatibus, etiam si remanerent aliæ, iam non esset homo, sed aliud obiectum distinctum ab homine, v.g. si tolleretur formalitas rationalitatis, non maneret homo, sed aliud obiectum; in qua fundatur infallibilis regula Summularum sumpta ex Aristotele, scilicet quod ex ablatione prædicati essentialis non manet eadem essentia, quia ut inquit Philosophus, essentia sunt sicut numeri: qui destruuntur ex ablatione cuiuscunque unitatis. Item si auferatur ab homine formalitas entis, aut substantia, ut sic, absolute destruetur homo qui est inferior respectu substantia, ut patet ex illo certissimo axiomate Dialecticorum, nimirum: ex negatione alicuius rationis inferioris, ut v.g. non est substantia: ergo non est homo; quia implicat, dari hominem in aliquo statu sine substantia. Quod etiam explicatur exemplo eiusdem hominis physice sumpti; si enim aliquis dubitaret, quid includeret actualiter homo quidditative: an quantitatem, vel albedinem, formam rationalem, aut materiam primam? Respondendum esset, quod includeret formam rationalem, & materiam primam; non vero albedinem, & quantitatem. Et ratio est assignata, quia homo physice potest esse sine quantitate, & albedine, non tamen sine materia, & forma, quia ablata materia, vel forma, necessario destrueretur homo formaliter ex vi ablationis illarum.

13 Dixi, formaliter, quia bene potest contingere quod destruaturnum ex ablatione alterius, so-

lum propter necessariam connexionem, quæ datur in illo respectu alterius, etiam si non includat illud, cum quo connectitur actualiter in suo conceptu, ut in sententia probabili omnipotentia destrueretur destructis possibilibus, & relatio destruitur ex ablatione sui termini, etiam si non includat intrinsece illum in suo conceptu; tunc autem omnipotentia destrueretur, non formaliter ex defectu alicuius intrinseci significati, seu prædicati, sed consequenter ex defectu alicuius extrinseci connotati, cum quo habet necessariam connexionem.

SECTIO III.

Conclusio ponitur, & probatur.

ENS nullo modo continet actu sua inferiora; sic Patet Suarez, Albertin. Molin. & alij.

Probatur primo auctoritate Divi Thomæ *opusc. 5*, ubi sic ait: sicut sunt genera universaliora, & in potentia, ita genera confusa, quia universaliora sunt, & continent in se sua inferiora in potentia, & non in actu; sicut universalissimum comparatum ad substantiam, & accidens continet illa. Vbi, qui scit aliquid in universalibus, scit illud indistincte. Sic Angelicus Doctor. Vbi clarissime, & expresse nostræ sententiæ favet, utendo eisdem pene verbis, quibus tenet conclusionem explicamus. Quam etiam tenet aperte Aristoteles. 2. lib. *Metaphysica*, textu 22. & 4. lib. eiusdem *Metaphysica*, textu 9. & 7. *Metaphysica*, textu 6. & alijs in locis, ubi passim comparat ens universalissimum cum entibus particularibus eo modo, quo comparat genera cum speciebus, sed genera in sententia Aristotelis, v.g. animal ut sic, arbor ut sic nullo modo continent actu sua inferiora, sed in potentia: ergo similiter ens non continet actu, sed in potentia sua inferiora.

Ratione primo sic probatur conclusio. Illud solum includitur actu in conceptu entis obiectivo metaphysice, quod necessario requiritur ad veritatem huius nominis ens, vel quod potest cognosci per actum expresse representantem conceptum entis, ita ut sine illo non possit expresse percipi ens adequatè; sed neque ad veritatem nominis ens, requiritur perfectas, vel inalieitas, nec ad conceptum expressum adequatum entis: ergo perfectas, & inalieitas non includuntur in conceptu obiectivo entis actu metaphysice, & essentialiter. Maior est certa. Ideo enim manifeste colligimus in homine includi subsistentiam, quia non potest verificari nomen homo de obiecto quod non includat subsistentiam, ratione cuius non potest dici: Verbum Divinum assumpsit hominem, ut definitur in Consilio Ephesino, primo Nizeno, & Constantinopolitano, quia non assumpsit naturam, & supposititalitatem, hoc est suppositum humanum, sed solum humanitatem; de qua non potest cum veritate prædicari nomen homo. Clarius exemplum; Ideo colligimus à posteriori evidentè, obiectum huius nominis animalis metaphysice, & essentialiter actu includere hæc duo prædicata vivens, sensibile; quia nomen anima non potest verificari illo modo, aut cum veritate prædicari de aliquo subiecto, in quo non includitur actu essentialiter ratio viventis sensibilis. Unde de lapide non prædicatur nomen animal,